

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Εισαγωγή στη Βυζαντινή Φιλολογία

Ενότητα 11: Ιστορικό πλαίσιο Υστεροβυζαντινής περιόδου. Ησυχασμός. Βυζαντινή Ρητορική και τα είδη της. Κύπριος: Βίος & Έργο.

Κιαπίδου Ειρήνη-Σοφία

Τμήμα Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοποί ενότητας

- Οι φοιτητές θα γνωρίσουν το ιστορικό πλαίσιο της Υστεροβυζαντινής Περιόδου και το είδος της Βυζαντινής Ρητορικής μέσω του έργου του Κυπρίου. Επίσης, θα μάθουν για το κίνημα του Ησυχασμού στο Βυζάντιο.

Περιεχόμενα ενότητας

- Ιστορικό πλαίσιο: υστεροβυζαντινή περίοδος
- Ησυχασμός
- Ρητορική και τα είδη της
- Κύπριος: Βίος & Έργο

Υστεροβυζαντινή περίοδος

Ιστορικό πλαίσιο

Ιστορικό πλαίσιο

- Βυζαντινοί πυρήνες μετά την άλωση του 1204:
 - A) στην Ήπειρο (δεσποτάτο της Ηπείρου)
 - B) στην Τραπεζούντα (αυτοκρατορία της Τραπεζούντας)
 - Γ) στη Νίκαια (αυτοκρατορία της Νίκαιας).

Η αυτοκρατορία της Νίκαιας, η οποία διοικείται από τη δυναστεία των Λασκαριδών (1204-1261), ανακτά την Κων/λη.

«παλαιολόγιοι χρόνοι»

- Η τελευταία δυναστεία του Βυζαντίου, **δυναστεία των Παλαιολόγων** διοικεί την αυτοκρατορία έως την άλωση (1261-1453).
- «παλαιολόγια αναγέννηση»: παρά τη σταδιακή κατάρρευση της αυτοκρατορίας παρατηρείται μια αντιστρόφος ανάλογη πνευματική και καλλιτεχνική άνθιση, κυρίως τον 14^ο αιώνα, η οποία συμπίπτει χρονικά με την ιταλική αναγέννηση.

αυτοκράτορες

- Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος (1259-1282)
- Ανδρόνικος Β΄ (1282-1328)
- Ανδρόνικος Γ΄ (1328-1341)
- Ιωάννης Ε΄ (1341-1391)

Ιωάννης Καντακουζηνός

Ησυχασμός

- **Ησυχαστές** ονομάζονταν στο Βυζάντιο οι μοναχοί που διαβιούσαν αυστηρή ασκητική ζωή, ωστόσο τον 14^ο αιώνα ο Ησυχασμός απέκτησε μεγάλη σημασία ως μυστικιστικό-ασκητικό κίνημα.
- Υπέμαχος ο θεολόγος Γεώργιος Παλαμάς, πολέμιος ο μοναχός Βαρλαάμ και οι ζηλωτές μοναχοί.

Ο αυτοκράτωρ Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος σε μικρογραφία χειρογράφου της χρονογραφίας του Παχυμέρη (Μόναχο, Βαυαρική Κρατική Βιβλιοθήκη).

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-E105/157/1111,4052/>

Βυζαντινή Ρητορική

Ιστορική Αναδρομή και Είδη

Πού οφείλεται η εδραίωση της ρητορικής στο Βυζάντιο;

- Τα κείμενα γράφονταν για να διαβάζονται ενώπιον κοινού.
- Αποτελούσε μέρος της εκπαίδευσης όλων των μαθητών.
- Ήταν απαραίτητη στους υπαλλήλους του κράτους.
- Εξυπηρετούσε την αυτοκρατορική προπαγάνδα.
- Κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο έδινε στους χριστιανούς τα εφόδια να διαδώσουν τη νέα θρησκεία.

Είδη ρητορικών λόγων

- Εγκώμια
- Επιτάφιοι λόγοι, μονωδίες, παρηγορητικοί λόγοι
- Ευκαιριακοί λόγοι
- Εκφράσεις
- Αυτοβιογραφίες
- Κάτοπτρα ηγεμόνος

Βίος & Έργο

Γρηγόριος Κύπριος

Βίος

- γέννηση 1241 στην Κύπρο
- στην αυτοκρατορία της Νίκαιας επιχειρεί (χωρίς επιτυχία) να σπουδάσει κοντά στον Νικηφόρο Βλεμμύδη
- μετά το 1261 στην Κωνσταντινούπολη σπουδάζει κοντά στον Γεώργιο Ακροπολίτη
- υπέρ της Ένωσης επί Μιχαήλ Η΄, αλλάζει τοποθέτηση επί Ανδρόνικου Β΄
- 1283-1289 πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως
- † 1290

Έργο

- Συλλογή επιστολών
- Αυτοβιογραφία *Περὶ τοῦ καθ' ἑαυτὸν βίου ὡς ἀπ' ἄλλου προσώπου*
- Εγκώμια για τον Μιχαήλ Η' και τον Ανδρόνικο Β' Παλαιολόγο
- *Τόμος πίστεως.*
- Αγιολογικά έργα.
- Συλλογή προγυμνασμάτων.
- Συλλογή παροιμιών.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωμα Αναφοράς

Το υλικό της παρουσίασης προέρχεται από τα εγχειρίδια της Βιβλιογραφίας που σας έχει προταθεί, καθώς και από σημειώσεις της διδάσκουσας.

